

WAAR EN WANNEER OP EKSURSIE?

P.B. Jansen

Paul Windhausenweg 26
Breda

Elk jaar weer is het samenstellen van een ekskursieprogramma voor bestuur en leden van onze vereniging een probleem. In voorjaar en vroege zomer zijn het nu opbelekskursies geworden en dat bespaart aspirant deelnemers vele teleurstellingen. Ik heb me echter afgevraagd, of het met behulp van bekende meteorologische gegevens niet mogelijk zou zijn, om met enige mate van waarschijnlijkheid ekskursies te organiseren, die succesvol zijn.

Vooropgesteld moet natuurlijk worden, dat het weer zeer grillig is, nu eens te nat of te droog, dan weer te koud of te warm. Enkele algemene richtlijnen zijn m.i. echter wel te geven. Eerst moeten we ons afvragen, wanneer er paddestoelen te vinden zijn. Als gemiddelde zien we dan, dat in voorjaar en vroege zomer veel soorten kleine en ook enkele grotere Ascomyceten verschijnen, naast een klein aantal plaatszwammen. In een natte zomer vinden we van juni af op dood hout en op humus al vele soorten *Mycena*'s, *Collybia*'s, *Psathyrella*'s, Inktzwammen enz. De mycorrhiza paddestoelen als *Boleten*, *Russula*'s, Melkzwammen kunnen ook al in juli te voorschijn komen; ze bereiken in het binnenland hun top in september en nemen af tot november. Nachtvorst doet vele soorten de das om. Zoals ieder weet is een periode van droge N.O. tot Z.O. winden voor de meeste paddestoelen moordend, alleen dikhuiden zoals de Aardappelbovist trekken zich daar niets van aan.

De verdamping is in de wintermaanden gering, neemt in het voorjaar snel toe en is in juni het grootst om daarna langzaam af te nemen in juli (de temperatuur stijgt dan nog). Daarna gaat het sneller door lagere temperaturen en kortere daglengte. De regenval is in sommige maanden kleiner dan de verdamping, vooral in de voorzomer, in vele maanden is de regenval echter groter dan de verdamping. Deze grootte, regenval min verdamping is echter zeer verschillend voor verschillende delen van ons land. Dit werd mij duidelijk, toen ik onlangs de in 1972 door het K.N.M.I. uitgegeven klimaatatlas doorbladerde. In dit prachtige werk zijn een onnoemelijk aantal gegevens verwerkt en op gekleurde kaarten getekend. De gegevens betreffen (met enkele uitzonderingen) het tijdvak 1931-1960. Zo kunnen we er bijvoorbeeld in vinden, dat de eerste vorstdag (temperatuur onder nul op 2 m. hoogte) in Oostelijk Nederland van 20-30 oktober valt, in de kuststrook tussen 10 en 20 november en op de Waddeneilanden en W. Schouwen zelfs na 20 november. De laatste vorstdag op de Wadden 30 maart, in Oost Drente 30 april!

REGENVAL MIN VERDAMPING (1 JUNI = 0)

	<u>eind</u>	<u>juni</u>	<u>juli</u>	<u>aug.</u>	<u>sept.</u>	<u>okt.</u>	<u>nov.</u>
Waddeneilanden	- 60	- 100	- 110	- 90	- 35	+ 35	
Alkmaar	- 60	- 90	- 95	- 55	+ 20	+ 90	
Walcheren	- 60	- 95	- 110	- 85	- 35	+ 35	
Midden Drente	- 40	- 45	- 25	+ 5	+ 55	+ 125	
Gaasterland	- 55	- 85	- 85	- 60	- 15	+ 50	
Twente	- 35	- 35	- 25	0	+ 45	+ 105	
Veluwe	- 40	- 50	- 30	0	+ 50	+ 110	
Utrecht	- 45	- 65	- 55	- 30	+ 20	+ 85	
Nijmegen	- 40	- 50	- 45	- 20	+ 25	+ 85	
West Brabant	- 45	- 70	- 70	- 45	0	+ 60	
Z.O. Brabant	- 40	- 65	- 70	- 55	- 20	+ 35	
Midden Limburg	- 40	- 65	- 75	- 55	- 20	+ 35	
Zuid Limburg	- 30	- 50	- 50	- 30	+ 10	+ 65	

Zoals reeds gezegd, neemt in het voorjaar de verdamping snel toe en gemakshalve willen we veronderstellen, dat eind mei het in de winter teveel gevallen hemelwater is verdampt. We kunnen dan voor verschillende streken van ons land eens bekijken hoe het er aan het einde van de maanden juni t/m november voorstaat met het verschil in regenval en verdamping.

Tot mijn verbazing vond ik voor verschillende delen van ons land grote verschillen (zie de tabel). De grootste tekorten zijn er eind augustus op Walcheren en de Waddeneilanden, daar is het dan alleen goed in kletsnatte zomers. Merkwaardig is de toestand eind september in Drente, Twente en op de Veluwe. Daar is in augustus alweer een deel van het regentekort ingelopen en eind september is er een evenwichtstoestand ontstaan. Mycologisch gesproken kunnen we dus verwachten, dat deze gebieden in september al goed zijn voor de paddestoelen. Bekijken we eind oktober, dan zien we dat Utrecht, Alkmaar en Zuid Limburg positief zijn, dat betekent, dat de eerste helft van oktober voor deze streken goede kansen geeft. Maar Z.O. Brabant, Midden Limburg, Walcheren en de Waddeneilanden staan nog negatief en het lijkt verstandig om daar pas begin november heen te gaan.

Behalve met het verschil regenval - verdamping, moeten we natuurlijk ook rekening houden met de grondsoort en met de ligging van de terreinen: hoge zandgronden blijven veel langer droog dan vochthoudende kleibossen en laaggelegen humusrijke gronden. Zo zijn de bossen aan de binnenduinrand veel vroeger dan de duinen zelf. In Zuid Limburg op noordhellingen en in kleibossen kunnen we in augustus al veel verwachten. In altijd natte gebieden zoals bijv. Elzenbroekbossen en laagveenmoerassen is de temperatuur

zeer belangrijk. Maar ook hier geldt, dat bij lage relatieve vochtigheid en uitdrogende winden vrijwel geen paddestoel de kop boven de grond of het mos steekt.

Samenvattend: de eerste ekskursies in de zomer kunnen we houden in Midden Drente, de Veluwe en Twente, daarna de omgeving van Nijmegen, Utrecht, Zuid Limburg en de binnenduinen bij Alkmaar, dan komt West Brabant aan de beurt en daarna Oost Brabant en Midden Limburg. Ten slotte de Waddeneilanden en de Zuid Hollandse en Zeeuwse eilanden. En als we dat hele programma hebben afgewerkt hebben we genoeg verzameld om de hele winter zoet te zijn!!

Literatuur:

K.N.M.I. - Klimaatatlas van Nederland. 1972 Den Haag. Staatsuitgeverij.

AGARICUS MACROSPORUS IN DE EEMPOLDER

H.A. van der Aa

Ferd. Huycklaan 37
Baarn

Tijdens de K.N.N.V./N.M.V. werkgroepavond van 5 september j.l., gehouden in het Centraalbureau voor Schimmelcultures te Baarn, toonde een van de aanwezigen ons enkele gedroogde exemplaren van *Agaricus macrosporus* (F.H. Møller & J. Schaeff.) Pilat, die hij enkele weken daarvoor in het Kromme Rijngebied had verzameld. Hij vertelde erbij dat het hier waarschijnlijk de eerste Nederlandse vondst betrof waarvan adequaat bewijsmateriaal was verzameld, informatie die hij aan contact met C. Bas te Leiden ontleende. Ik hoorde het verhaal niet zonder verbazing aan want nauwelijks een uur eerder hadden wij thuis een niet geringe hoeveelheid van deze paddestoelen verorberd, en stellig zonder schuldgevoelens. Reeds een dag of tien eerder was op het CBS een grote zak met vruchtlichamen "uit de Eemnesser polders" afgeleverd, met de stereotype vragen "wat het was" en "of ze eetbaar waren". Nu kenden wij de soort al van vroegere jaren, want tussen